

Lleisiau'r rhai sydd â phrofiadau personol o ddigartrefedd a niwed yng Nghymru: Llywio gwaith atal ac ymateb

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Mathau o ddigartrefedd

- ◆ Diffyg tai digonol
- ◆ Byw mewn tai is-safonol neu anaddas
- ◆ Cysgu allan
- ◆ Dim hawl i aros
- ◆ Y digartref cudd (e.e. cysgu ar soffas, gwely a brecwast dros dro)

Gall digartrefedd fod yn

- Gronig (tymor hwy)
- Episodig (aml)
- Drosiannol (unwaith)

Nifer yr achosion o ddigartrefedd yng Nghymru

Mae gan 1 o bob 14 (7%) brofiad byw o ddigartrefedd

Achosion digartrefedd

Y rhai sydd fwyaf mewn perygl o fod yn ddigartref

Ymadawyr gofal

Ymadawyr y carchar

Tlodi plentynod

Ychydig iawn o gefnogaeth gymdeithasol

Niwed yn ystod plentynod/teulu camweithredol

Mae afiechyd yn achos ac yn ganlyniad i ddigartrefedd

Afiechyd

Salwch meddwl

Salwch corfforol

Camddefnyddio sylweddau (alcohol a chyffuriau)

ALLGŴ CYMDEITHASOL

YMCHWILIADAU IECHYD

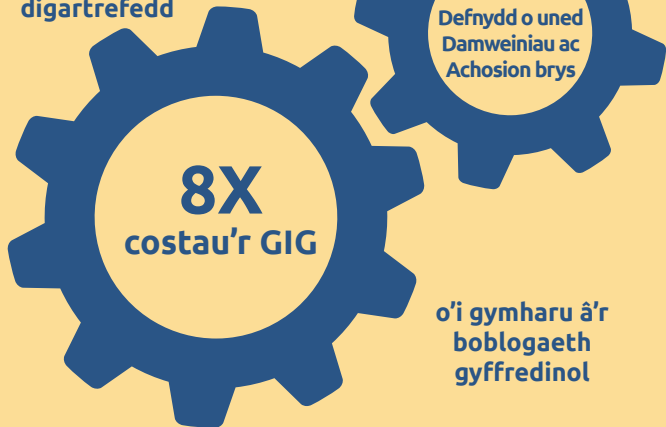
Digartrefedd

Problemau iechyd lluosog

Mae pobl sy'n cysgu allan yn fwy tebygol o farw'n gynamserol o'u cymharu â'r boblogaeth gyffredinol

Pobl sy'n profi digartrefedd

Oedran marwolaeth cyfartalog pobl sy'n ddigartrefedd yw

44 oed i ddynion

42 oed i fenywod

o'i gymharu â

76 oed i ddynion

81 oed i fenywod

yn y boblogaeth gyffredinol

Profiadau niweidiol yn ystod plentynod (ACEs) a gwytnwch plentynod

Camdriniaeth plant

Cam-drin geiriol
56%

Cam-drin corfforol
53%

Cam-drin rhywiol
28%

ACEs yn y cartref

Rhieni yn gwahanu
54%

Salwch meddwl
42%

Trais yn y cartref
49%

Nifer yr achosion o brofiadau niweidiol yn ystod plentynod i'r rhai sy'n ddigartref

Esgeulustod emosïynol
30%

Esgeulustod corfforol
20%

Camddefnyddio alcohol
32%

Camddefnyddio cyffuriau
19%

Carcharu
13%

1+ ACEs

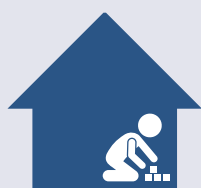
4+ ACEs

Y boblogaeth ddigartref

Y boblogaeth gyffredinol

O'i gymharu â phobl heb brofiadau niweidiol yn ystod plentynod roedd y rhai â phedwar neu neu fwy

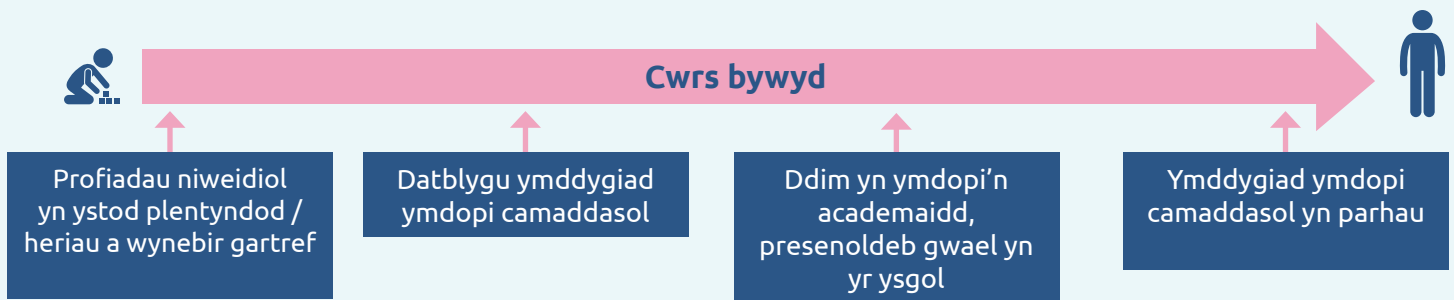
16x
yn fwy tebygol o fod â phrofiad o fod yn ddigartref

↓ **8x**

Mae hyn yn haneru ym mhresenoldeb asedau gwytnwch plentynod amddiffynnol

Atal digartrefedd trwy'r cwrs bywyd

Mae blynyddoedd cynnar/ysgolion ac oedolion y gellir ymddiried ynddynt yn hollbwysig wrth gefnogi plant sydd wedi dioddef profiadau niweidiol yn ystod plentyndod.

Mae angen i wasanaethau trwy'r cwrs bywyd fod â gwybodaeth am brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod ac mae'n rhaid iddynt allu ymdopi ag ymddygiad niweidiol sy'n deillio o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod.

Gwytnwch mewn plentyndod - ffactorau amddiffynnol

Yn perthyn i gymuned

Perthynas ddibynadwy ag oedolyn sefydlog

Athrawon a gweithwyr ieuencid cefnogol

Teulu cefnogol

Datrys problemau

Rhwystrau rhag cefnogaeth

Neb yn gwrandao arnoch

Ofni'r canlyniadau

Diffyg ymddiriedaeth

Ddim yn gweld y person y tu ôl i'w ymddygiad

Y plentyn ddim yn cydnabod niwed

Mae ymyrraeth gynnar sy'n atal profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, ynghyd â **grymuso ac adeiladu gwytnwch** mewn plant sydd mewn perygl, yn debygol o gyfrannu at **leihau perygl digartrefedd** a dylai fod â **dull cydweithredol amlasiantaethol** er mwyn sicrhau newid cynaliadwy.

1 Adeiladu capasiti yn y gwasanaethau ar draws y gwahanol sectorau er mwyn cymryd dull gweithredu amlasiantaethol, wedi'i seilio ar drawma, tuag at y plentyn neu'r oedolyn bregus

2 Defnyddio ymwybyddiaeth o effaith niwed yn ystod plentyndod ar fregusrwydd diweddarach mewn oedolion fel bod yr holl wasanaethau sy'n dod i gysylltiad â phlant a phobl ifanc yn fwy gwybodus er mwyn sicrhau atal cynnar

3 Mynd i'r afael ag anghenion cymorth plant ac oedolion bregus sydd wedi cael eu heffeithio gan brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod yn well

4 Cefnogi lleoliadau blynyddoedd cynnar i weithio mewn ffordd sy'n seiliedig ar drawma ac i gydnabod bregusrwydd, sy'n canolbwyntio ar gefnogi'r plentyn a'i deulu

5 Cydnabod gwerth athrawon, gweithwyr cymorth a systemau cymorth cymunedol wrth sicrhau ymyrraeth gynnar a chefnogaeth sy'n seiliedig ar drawma

6 Cyrff cyhoeddus yn gweithredu Dull Hawliau Plant i gefnogi plant sydd mewn peryg